

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
Кафедра інженерної педагогіки та мовної підготовки

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять із дисципліни
«ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОСВІТИ ТА ВСТУП ДО
СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

для студентів першого курсу
напряму підготовки
6.010104 «Професійна освіта (за профілем)»
денної та заочної форм навчання

Кривий Ріг
2015

Укладач: С. М. Хоцкіна, канд. пед. наук, доцент кафедри ІПМП

Рецензент: З. П. Бакум, докт. пед. наук, професор

У методичних вказівках подано перелік тем курсу, питання для актуалізації теоретичних знань, практичні завдання та методичні рекомендації до їх виконання, інформаційна довідка, список рекомендованої літератури, питання для самоконтролю.

Методичні вказівки призначені для студентів напряму підготовки 6.010104 «Професійна освіта (за профілем)» денної і заочної форм навчання.

Розглянуто на засіданні
кафедри інженерної педагогіки
та мовної підготовки

Протокол № 1
від 28.09.2015

Схвалено на Вченій раді
факультету інформаційних
технологій

Протокол №
від _____ 2015р.

ПЕРЕДМОВА

Соціально-економічні перетворення в Україні сприяли відновленню окремих галузей вітчизняного права: кримінального, фінансового, адміністративного, цивільного тощо. Розвиток міжнародних інтеграційних процесів, створення нових технологій, приєднання України до Болонського процесу виявили певну невідповідність чинних нормативно-правових актів освітньої галузі реальним потребам і сучасним стандартам правового регулювання відносин. Відтак виникла необхідність реформування всіх рівнів освітньої галузі.

Досягнення мети освіти щодо всебічного розвитку особистості, вимагає підготовки нової генерації педагогічних кадрів. У розв'язанні окресленої проблеми чільне місце посідає курс «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності», який розпочинає цикл психолого-педагогічних дисциплін та логічно пов'язаний з основними курсами педагогіки і психології, відповідно, є підґрунтям професійної підготовки студентів у контексті вивчення профільних дисциплін.

У результаті вивчення дисципліни першокурсники мають адаптуватися до умов навчання у вищому навчальному закладі, що стимулювати свідоме і активне включення їх у самостійну навчальну діяльність, сприятиме формуванню педагогічного ідеалу майбутнього педагога професійного навчання. Вивчення курсу сприятиме розширенню нормативної та педагогічної бази майбутніх педагогів професійного навчання.

Методичні вказівки охоплюють передмову, методичні розробки практичних занять, питання для обговорення, практичні завдання та вказівки до їх виконання, рекомендовану літературу.

Оволодіння змістом курсу передбачає різноманітні форми і методи теоретичної і практичної підготовки студентів до майбутньої інженерно-педагогічної діяльності.

У процесі виконання практичних завдань студенти повинні опанувати такі теоретичні аспекти дисципліни:

основні напрямки модернізації вищої освіти України у відповідності до засад Болонського процесу та процесуально-законодавчої освітньо-правової бази;

сутність та особливості педагогічної діяльності, характерні ознаки професійно-педагогічної діяльності;

основні відомості зі специфіки професійної діяльності інженера-педагога;

соціальну значущість професії інженера-педагога та пріоритетні функції;

вимоги до випускника Напрямку підготовки «Професійна освіта (за профілем: комп'ютерні технології)», передбачені кваліфікаційною характеристикою, навчальним планом і програмами навчальних дисциплін;

зміст професійної діяльності інженера-педагога та систему цілісної комплексної підготовки; сутність навчання у ВНЗ, види і форми навчальної діяльності;

основи організації самостійної розумової діяльності;

шляхи та джерела самоосвіти та самовиховання.

У процесі виконання практичних робіт студенти повинні опанувати уміннями:

працювати із освітньою законодавчою базою;

знаходити й аргументувати наявні суперечливі позиції освітнього права;

характеризувати зміст професійної діяльності інженера-педагога;

організувати навчальну діяльність на лекціях, практичних заняттях, семінарських заняттях, у процесі виконання НДР;

використовувати основні методи самостійної роботи студента;

самостійно опрацьовувати навчальну, наукову та довідкову літературу;

знаходити потрібну навчально-методичну літературу та значущі факти задля аргументування певної професійно зумовленої позиції;

дбати про професійну самоосвіту та саморозвиток.

Змістовий модуль № 1

Практичне заняття № 1

Тема: Освітня система в Україні: принципи, структура, рівні

Опорні поняття: система освіти, структура вищої освіти, освітні рівні, освітньо-кваліфікаційні рівні, принципи освіти.

Хід заняття:

Питання для обговорення:

1. Система освіти в Україні та принципи її побудови.
2. Структура системи освіти в Україні.
3. Освітньо-кваліфікаційні рівні.

Практичне завдання: опрацювати Закон України про Вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38). Скласти тезисний план-конспект Розд. I, II, III. Скласти термінологічний словник понятійної бази.

Питання для самоконтролю

1. Визначити сутність та взаємозумовленість понять «система освіти» та «принципи побудови системи освіти».
2. Система і структура освіти в Україні: загальне та конкретне.
3. Розкрити специфічні особливості освітньо-кваліфікаційних рівнів.
4. Поняття «освітнє право» є полісемантичним. Чому полі семантика ускладнює системний характер досліджень освітньо-правової проблематики?

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38).
2. Освітнє право : Конспект лекцій ; за заг. ред. В. В. Астахова. – Харків. – Вид-во НУА, 2011. – 84 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : [підручник] / Скакун О. Ф. – Харків : Консум, 2001. – 664 с.
4. Совгиря О. В. Конституційне право України : [навч. посіб.] / О. В. Совгиря, Н. Г. Шуклін. – К. : Юрін-ком Інтер, 2007. – 632 с.

Методичні рекомендації.

Відповідаючи на перше питання, варто виходити з того, що теорія права окреслює два види системних цілісних утворень: галузь законодавства й галузь права. Система освіти є унормованою джерелами освітнього законодавства взаємоузгоджена та функціонально взаємопов'язана *сукупність інституцій* (навчальних закладів, науково-методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і муніципальних органів управління освітою, суб'єктів самоврядування в галузі освіти) та *засобів, інструментів* (інститутів стандартизації, ліцензування, акредитації, атестації, державного фінансування і замовлення, порядку набуття статусів педагогів, здобувачів освіти тощо), які забезпечують реалізацію освітнього процесу та досягнення освітнього результату.

Розкриття другого питання передбачає з'ясування специфіки структури освіти у контексті диференціації видів неперервної освіти на дошкільну, початкову, базову та повну загальну середню, позашкільну, професійно-

технічну, вищу, післядипломну освіту, післядипломну, самоосвіту тощо.

Рівні вищої освіти:

початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;

перший (бакалаврський) рівень;

другий (магістерський) рівень;

третій (освітньо-науковий) рівень;

науковий рівень.

Третім питанням передбачено усвідомлення студентами здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти, що передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти:

1) молодший бакалавр;

2) бакалавр;

3) магістр;

4) доктор філософії;

5) доктор наук.

Практичне заняття № 2

Тема: Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи

Опорні поняття: Лісабонська конвенція, Болонська декларація, Сорбонська декларація, ECTS (*Європейській кредитно-трансферній системі*), критерії освіти, змістовий модуль, навчальний модуль (дисципліна), кредитний модуль (модуль), індивідуальна робота, самостійна робота, інструментальні, міжособистісні, системні компетенції, спеціальні компетенції.

Хід заняття:

Питання для обговорення:

1. Європейський вибір України – складник її подальшого розвитку.

2. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС – найважливіший важіль створення в Україні нової правової системи та громадянського суспільства.

3. Науково-технічне співробітництво України та ЄС.

Практичне завдання.

I. Підготувати презентацію системи вищої освіти країни (за вибором).

Для виконання завдання пропонується така тематика:

1. Історія виникнення університетів в Європі та Україні.

2. Освітнє законодавство та система освіти в Україні.

3. Освітнє законодавство та система освіти Росії.

4. Освітнє законодавство та система освіти Італії.

5. Освітнє законодавство та система освіти Великобританії.

6. Освітнє законодавство та система освіти Іспанії.

7. Освітнє законодавство та система освіти Франції.

8. Освітнє законодавство та система освіти Німеччини.

9. Освітнє законодавство та система освіти США.

10. Освітнє законодавство та системи освіти держав Сходу.

II. Опрацювати хронологію подій із налагодження співробітництва України і Європейського Союзу (тезисний конспект).

Питання для самоконтролю

1. Розкрити сутність Лісабонської конвенції про визнання кваліфікацій.
2. З'ясувати: чому основним завданням окреслено реалізацію передбаченої Болонською декларацією системи академічних кредитів, аналогічної ECTS (*Європейській кредитно-трансферній системі*), яку розглядають як засіб підвищення мобільності студентів під час переходу з однієї навчальної програми на іншу, засобом реформування навчальних програм. Аргументувати відповідь.
3. Охарактеризувати інструментальні, міжособистісні, системні компетенції, спеціальні компетенції з позиції значення навичок для професії та рівня опанування.
4. Чим спричинено прийняття за основу стандартної рівневої системи (курс базового (Basic) рівня (вступ до предмета); курс проміжного (Intermediate) рівня (призначений для формування поглиблених базових знань); курс просунутого (досконалішого) (Advanced) рівня; спеціалізований курс (S).
5. У межах напрямів визначено п'ять типів модулів. Прокоментуйте специфіку кожного зокрема (основні, підтримуючі, організаційні та комунікаційні, спеціалізовані, переносні модулі).

Література

1. Аніловська Г. Я. Університетська освіта : [навч. посіб. для вузів] / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич . – Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. – Львів : Магнолія, 2010. – 375 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М.Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин]; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Гончаров С. М. Вища освіта України і Болонський процес : [навч.-метод. посібник для підгот. магістрів, аспірантів та перепідгот. викладачів вузів] / С. М. Гончаров, В. С. Мошинський ; М-во освіти і науки України, НУВГП. – Рівне, 2005. – 142 с.
4. Згуровський, М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / Згуровський М. З.; МОН України, Нац. техн. ун-т України «КПІ». – навч.-метод. вид. – К. : КПІ, 2006. – 544 с.

Методичні рекомендації.

Розкриття першого питання вимагає з'ясування взаємозумовленості Лісабонської конвенції, Болонської декларації, Сорбонської декларації в контексті Основної ідеї документів – двоступеневій структурі вищої освіти, використанні системи кредитів (ECTS), міжнародного визнання бакалавра як

рівня вищої освіти. Друге питання варто подати у взаємозв'язку зі стратегією подальшої діяльності у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції є активний перехід на сучасні, європейські методи роботи, сприяння розвитку міжвідомчої взаємодії на горизонтальному рівні, розширення повноважень середньої та нижньої управлінських ланок у сфері обміну інформацією, заохочення ініціативності, глибокої продуманості пропозицій і бачення кінцевих результатів їхньої реалізації, вивчення та трансляція корисного досвіду інших європейських країн у сфері державного управління інтеграційними процесами. Третє питання передбачає пріоритетність нових інструментів та ініціатив після підписання Болонської декларації, що сприяють реалізації цілей формування загального європейського простору вищої освіти, причому як наднаціональні, так і національні та інституційні. Найвідоміші і найефективніші програми мають багаторівневий характер. Подати характеристику програм «ЕРАЗМУС» і «СОКРАТЕС», «ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ», Програма «Молодь», Програма «MEDIA PLUS».

Готуючи презентацію системи вищої освіти країни ЄС (за вибором), розкрити сутність за такими аспектами:

- невеликий історичний екскурс,
- ступеневість вищої освіти,
- доступність вищої освіти,
- специфіка навчання та форми і критерії контролю знань студентів ВНЗ.

Практичне заняття № 3

Тема: Форми організації навчання у вищій школі. Нормативно-методичне забезпечення навчального процесу.

Опорні поняття: навчання, організаційні форми навчання, форми організації навчання, галузева компонента державного стандарту вищої освіти, освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційна характеристика.

Хід заняття:

Питання для обговорення:

1. Навчання як процес взаємодії суб'єктів пізнавальної діяльності, його особливості.
2. Характеристика форм організації навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі.
3. Аналіз нормативних документів базового професійного навчання галузевої компоненти (освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики напряму підготовки 6.010104 – професійна освіта (за профілем: комп'ютерні технології)).

Практичні завдання.

1. Розробити структуру плану-конспекту (за обраною формою організації навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі) з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (обирається опанована вже тематика курсу).
2. Прокоментувати наявні структурні компоненти нормативно-методичного забезпечення навчального процесу у ВНЗ III-IV рівнів акредитації. Визначити специфіку навчальної програми та робочої навчальної програми дисципліни

«Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» (робота з програмами).

Інформаційна довідка. Нормативно-методичне забезпечення навчального процесу охоплює:

державні стандарти освіти;

навчальні плани;

навчальні програми з нормативних і вибіркових навчальних дисциплін;

програми навчальної, виробничої й інших видів практик;

підручники і навчальні посібники;

інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;

індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін;

контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять;

контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу;

методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт і дипломних проєктів (робіт).

Інші характеристики навчального процесу визначає викладач, кафедра (предметна або циклова комісія), вищий навчальний заклад.

3. Під час аналізу ОПП звернути увагу на специфіку структурування змісту нормативного документа, виокремити конспективно загальні та професійно специфічні компетенції бакалавра (за фахом).

Питання для самоконтролю

1. Розмежувати сутнісні характеристики дидактичних понять «організаційні форми навчання», «форми організації навчання».

2. Надати приклади вступної, тематичної, оглядової, заключної видів лекцій. Визначити структуру.

3. Що спільного та відмінного між семінаром та лабораторним заняттями, лабораторним і практичним заняттями?

4. У чому різниця між колоквиумом і консультацією?

5. Чому залік і екзамен – форми підсумкового контролю? Чи можна їх розглядати як форми організації навчання. Відповідь обґрунтуйте.

6. Що передбачено нормативною частиною змісту навчання, вимогами до змісту, обсягу, рівня освітньо-професійної підготовки галузевої компоненти державного стандарту вищої освіти (ОПП, ОКХ).

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.

2. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.

3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / О. І. Гура – К., 2005. – 224 с.

4. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії / Фіцула М. М. – Тернопіль :

Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні рекомендації.

Екскурсом має бути звернення до Закону про Вищу освіту, який регламентує нормативно встановлені форми навчання (Стаття 49. Форми навчання у вищих навчальних закладах – очна (денна, вечірня) заочна (дистанційна) та форми організації освітнього процесу (навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи) та види навчальних занять (лекція; лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація) (стаття 50).

Але: вищий навчальний заклад має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять.

Розкриття першого і другого питань передбачає врахування основної понятійної та змістової дидактичної бази, із розмежуванням сутнісних характеристик.

Навчання – це процес активної взаємодії між викладачем і студентами, в результаті якої студенти оволодівають науковими знаннями, у них формуються вміння і навички, розвиваються творчі здібності, погляди і переконання.

Навчання у виші має певні особливості:

1. Навчальний процес професійно-спрямований. Наявні чотири групи навчальних дисциплін (соціально-економічні і гуманітарні, загальноосвітні, спеціальні, психолого-педагогічні дисципліни) за своїм змістом спрямовані на підготовку майбутнього вчителя.

2. У навчальному процесі значна частина часу відводиться на самостійну роботу студентів.

3. Навчання у вузі пов'язане з науково-дослідною роботою студентів.

Організація навчального процесу у вищому навчальному закладі здійснюється в різних організаційних формах, кожній з яких притаманна структура, принципи упорядкованості елементів. Організаційні форми навчання – це засоби здійснення взаємодії студентів та викладачів, у межах яких реалізуються зміст та методи навчання, що визначаються:

1. Кількістю тих, хто навчається (індивідуальні, групові, колективні, фронтальні).

2. Місцем навчання (аудиторна та позааудиторна).

3. Формами навчання (очна, заочна, вечірня, екстернат).

Форма навчання – усталена завершена організація педагогічного процесу в єдності компонентів. У дидактиці форма – це спосіб організації навчання. Основними формами організації навчання у вузі є: лекція, семінар, лабораторна робота, практикум, педагогічні практики, науково-дослідна робота студентів, консультація, колоквіум, самостійна робота студентів.

Форми підсумкового контролю – залік, екзамен.

Відповідаючи на третє питання, варто зауважити, що ОПП, ОКХ – складники галузевої компоненти державного стандарту вищої освіти, в яких визначено нормативну частину змісту навчання, встановлено вимоги до змісту, обсягу, рівня освітньо-професійної підготовки.

Практичне заняття № 4

Тема: Правовий статус суб'єктів освітньої діяльності

Опорні поняття: правовий статус, суб'єкти освітньої діяльності (педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти).

Хід заняття:

Питання для обговорення:

1. Правовий статус педагогічних працівників.
2. Правове регулювання діяльності науково-педагогічних працівників.
3. Правовий статус здобувача освіти (Закон про Вищу освіту в Україні).

Практичне завдання: Підготувати доповіді за пропонованими темами:

- «Пізнавальна самостійність здобувачів вищої освіти».
- «Проблемність правового статусу здобувача освіти».
- «Академічні свободи учасників освітніх правовідносин».

Питання для самоконтролю

1. Права та обов'язки педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти.
2. У чому сутність взаємозумовленості прав та обов'язків учасників навчального процесу.
3. Академічні свободи: реалії та перспективи.
4. Педагогічна та науково-педагогічна діяльність: спільне та відмінне.

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / О. І. Гура – К., 2005. – 224 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38).
5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії / Фіцула М. М. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні рекомендації.

Залежно від джерела фінансування вищих навчальних закладів можна розділити на дві категорії: особи, навчання яких фінансується з державного бюджету, і ті, навчання яких проходить за рахунок коштів фізичних або юридичних осіб. Освіта другої категорії – студентів регламентується нормативно-правовими актами України, договорами, укладеними між ВНЗ та студентами.

Відповідаючи на перше і третє питання, виходити із визначення *правового статусу* як сукупності закріплених у правових актах прав, свобод, обов'язків, видів та особливостей правоздатності суб'єктів та їх гарантій.

До працівників освіти належать особи, які здійснюють діяльність, прямо або опосередковано пов'язану із процесом навчання й виховання. Залежно від виду професійної діяльності й функціональних обов'язків серед працівників вищих навчальних закладів виокремлюють групи:

- 1) науково-педагогічні працівники;

- 2) адміністративно-управлінський персонал;
- 3) навчально-допоміжний персонал;
- 4) технічні працівники.

Педагогічні правовідносини – врегульовані джерелами освітнього законодавства відносини між суб'єктами діяльності викладання (наукового керівництва, наукового консультування) та суб'єктами діяльності учіння (наукового дослідження), що спрямовані на реалізацію, трансляцію, засвоєння, здобуття змісту загальної чи професійної освіти, яка отримує державне визнання та підтверджується документом.

Розкриття теоретичних питань теми має бути підкріплено нормативно у контексті реалізації перерахованих у Законі про Вищу освіту прав та обов'язків (РОЗДІЛ X. УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ).

Стаття 52. Категорії учасників освітнього процесу.

Стаття 53. Науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники вищих навчальних закладів.

Стаття 54. Вчені звання наукових і науково-педагогічних працівників.

Стаття 55. Основні посади наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищих навчальних закладів та порядок їх заміщення.

Стаття 56. Робочий час науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників.

Стаття 57. Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників.

Стаття 58. Обов'язки науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників.

Стаття 59. Гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам вищих навчальних закладів.

Стаття 60. Післядипломна освіта, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Стаття 61. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах

Стаття 62. Права осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

Стаття 63. Обов'язки осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

Стаття 64. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів.

Друге питання передбачає розгляд РОЗДІЛУ XI. НАУКОВА, НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.

Стаття 65. Мета і завдання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах.

Стаття 66. Інтеграція наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ Національної академії наук України, національних галузевих академій наук.

Стаття 67. Організація наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Стаття 68. Організаційні форми провадження наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Стаття 69. Права інтелектуальної власності та їх захист.

Практичне заняття № 5

Тема: Правове регулювання державного контролю за діяльністю вищих

навчальних закладів України.

Опорні поняття: державний контроль, атестація, ліцензування, акредитація, правове регулювання.

Хід заняття:

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета і зміст правового регулювання державного контролю за діяльністю навчальних закладів
2. Атестація навчальних закладів як складник системи контролю.
3. Атестація педагогічних працівників.
4. Ліцензування освітніх послуг вищих навчальних закладів.
5. Акредитація вищих навчальних закладів освіти I-IV рівнів акредитації.

Практичне завдання: Підготувати доповідь за обраною темою:

«Правовий статус педагогічних працівників».

«Правове регулювання діяльності науково-педагогічних працівників».

«Правовий статус здобувача освіти».

Питання для самоконтролю

1. Прокоментуйте тезу: «Договір про передачу права на використання твору (ліцензійний договір) укладається, як правило, у тих випадках, коли ВНЗ на платній основі, на певний термін і у встановлених межах передає право користування (опублікування, реалізації) іншому видавництву. ВНЗ може не тільки користуватися інтелектуальною власністю, яку він має, але також реалізувати її для одержання доходу».

2. Низку яких завдань з охорони й захисту інтелектуальної власності повинен виконувати ВНЗ?

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин]; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / О. І. Гура – К., 2005. – 224 с.
4. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 37-38, ст. 2004).
5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії / Фіцула М. М. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні рекомендації.

Опрацювання теоретичних питань має розпочатися зі з'ясування сутності поняття «інтелектуальна власність ВНЗ».

Інформаційна довідка.

Об'єктами інтелектуальної власності можна назвати: наукові статті, монографії; наукові звіти; науково-методичні посібники; патенти; ноу-хау (розробки, які автори вирішили не розкривати); комп'ютерні програми й бази даних; знаки для послуг (позначення, під яким виступає ВНЗ); навчальні відеофільми; конспекти

лекцій; аудіолекції; переклади; хрестоматії тощо.

Спірним моментом є питання, чи можна вважати об'єктом авторського права, наприклад, збірник вправ, завдань.

По-перше, вправи або завдання не створені безпосередньо в результаті творчої діяльності упорядника й не можуть бути об'єктом авторського права. По-друге, вправи або завдання, що розташовані в певному порядку (напр., за темами, рівнем складності), являють певну інтерпретацію навчально-методичного матеріалу, а отже, і є об'єктом авторського права, тому що можуть уже по-новому використовуватися в навчальному процесі. У пункті 15 ст. 8 Закону України «Про авторське право й суміжні права» серед об'єктів авторського права вказано зібрання творів, зібрання обробок фольклору, енциклопедії й антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці з добору, координації або складання змісту без порушення авторських прав на твори, які входять до них як складові частини. Далі в ч. 1 ст. 19 Закону деталізується положення зазначеної норми: «Авторові збірника й інших складених творів (упорядникові) належить авторське право на здійснені ним добір і розташування творів і (або) інших даних, які є результатом творчої праці (упорядника)».

Отже, такі збірники вправ або завдань можна вважати об'єктами авторського права за умови, що вони є результатом творчої праці з добору, координації або складання змісту без порушення авторських прав на твори, які входять до них як складові частини.

Розкриваючи сутність другого питання до самоконтролю, маємо передбачити, що для охорони й захисту своєї інтелектуальної власності ВНЗ повинен виконувати низку завдань: виявляти створені у процесі наукової діяльності об'єкти інтелектуальної власності, закріплювати за собою права на створену інтелектуальну власність, попереджати несанкціоноване поширення важливої для ВНЗ комерційної інформації, забезпечувати відновлення порушеного права інтелектуальної власності й домагатися стягнення збитків, заподіяних внаслідок такого порушення.

Змістовий модуль 2 Практичне заняття № 6

Тема: Специфіка професійно-педагогічної діяльності.

Опорні поняття: професійна педагогічна діяльність, функції професійної педагогічної діяльності, учитель, педагог, ознаки професійної педагогічної діяльності, якості, комунікативні якості, професійна компетентність, педагогічні здібності, професіограма.

Питання для обговорення:

1. Характерні ознаки та особливості професійно-педагогічної діяльності.
2. Зміст професійної компетентності.
3. Загальна характеристика основних педагогічних здібностей.
4. Характеристика професійно-важливих якостей інженера-педагога.
5. Методика складання професіограми фахівця.

Питання для самоконтролю

1. Що спільного та відмінного між поняттями «учитель» і «педагог».

2. Чи є взаємозв'язок між навчанням, вихованням і розвитком особистості.
3. Які взаємовідносини між учителем та учнем «суб'єкт-суб'єктні» чи «суб'єкт-об'єктні» є ефективнішими. Обґрунтуйте відповідь.
4. Чому мета педагогічної діяльності не може бути завершеною?

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
2. Введение в специальность ; под ред. Л. И. Рувинского. – М. : Просвещение, 1988. – 208 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / Гура О. І. – К., 2005. – 224 с.
5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Практичні завдання:

1. Здійснити класифікацію особистісних якостей інженера-педагога за їх значущістю у професійно-педагогічній діяльності відповідно до запропонованої а) таблиці; б) картки. Визначте рівень їх сформованості.

Таблиця 1

Класифікація якостей особистості педагога за рівнем їх значущості у комунікативній діяльності

Якості особистості, що негативно впливають на ефективність педагогічної діяльності	Якості особистості, що мало впливають (позитивно, чи негативно) на ефективність педагогічної діяльності	Якості особистості, від яких залежить ефективність педагогічної діяльності	Рівень сформованості професійно значущих якостей		
			високий	середній	низький
1	2	3	4	5	6

Якості вчителя (знати сутність кожного поняття): практичність, скромність, сором'язливість, ввічливість, активність, невимушеність, вишуканість, високий моральний статус, працездатність, творче виконання виробничо-професійних завдань, нестриманість, уміння працювати у колективі, підозрілість, замкненість, висока культура, далекоглядність, знання навчального предмету, технічні вміння та навички, самоповага, психолого-педагогічні знання, безкорисливість, прагнення до самовиховання, постійне удосконалення професійних знань, умінь і навичок; мистецькі вміння та навички; вміння розуміти навколишніх; любов до дітей; уміння правильно оцінювати сильні та слабкі сторони, справедливість, залежність, самовпевненість, вимогливість до студентів, меркантильність, педагогічна спостережливість, уважність, дотепність, практичність, педагогічний такт,

обережність, здатність передбачати результати своєї праці; здатність проектувати якості особистості студента, легковажність, охайність, привітність, організаторські здібності, непримхливість, захопленість, здатність розуміти студента, здатність швидко орієнтуватися в обставинах і правильно реагувати на зміни в особистості, колективі; сміливість, урівноваженість, здатність аналізувати результати своєї праці; оптимізм, песимізм, недовіра, уміння доступно викладати навчальний матеріал, принциповість, почуття гумору, вимогливість, ініціативність, цілеспрямованість, емпатійність, доброта.

Таблиця 2

Картка
Професійно значущих особистісних якостей

№ з/п	Якості особистості	Шкала оцінок	Якості особистості
1.	Гуманність	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Жорстокість
2.	Колективізм	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Індивідуалізм
3.	Справедливість	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Прискіпливе ставлення
4.	Доброзичливість	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Недоброзичливість
5.	Чесність, правдивість	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Неправдивість, здатність до пристосування
6.	Вимогливість	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Потурання
7.	Любов та повага до студентів	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Приниження студентів
8.	Принциповість	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Безпринципність
9.	Інтелігентність	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Неінтелігентність
10.	Об'єктивність	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Суб'єктивність
11.	Самоконтроль, самодисциплінованість	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Відсутність самоконтролю, недисциплінованість
12.	Самокритичність	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Необ'єктивна самооцінка (завищена)
13.	Оптимізм	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Песимізм
14.	Почуття гумору	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Відсутність почуття гумору
15.	Тактовність	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Нетактовність
16.	Витримка	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Невитриманість
17.	Потреба у професійно-моральному самовдосконаленні	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Відсутність потреби у самовдосконаленні
18.	Культура поведінки	«+3», «+2», «+1», «0», «-1», «-2», «-3»	Виявлення безкультурності

Методичні вказівки

Здійсніть самооцінку професійно значущих якостей за допомогою шкали:

- бал «+3» – якість яскраво виражена, є типовою для особистості, виявляється інтенсивно;
- бал «+2» – якість виявляється часто;
- бал «+1» – якість недостатньо виражена, виявляється рідко;
- бал «0» – якість не виявляється;
- бал «-3» – якість виражена яскраво, виявляється активно, є типовою;
- бал «-2» – якість виявляється найчастіше, виражена більш помітно;
- бал «-1» – якість недостатньо виражена, виявляється рідко.

Підрахуйте суму балів, яку отримали позитивні якості і суму балів, яку отримали негативні якості. Більша сума свідчатиме про домінування у вас сформованості (несформованості) професійно важливих якостей.

Уважно проаналізуйте картку і здійсніть самооцінку професійно важливих особистісних якостей за допомогою шкали:

- бал «+3» – якість виражена яскраво, є типовою для особистості, виявляється інтенсивно;
- бал «+2» – якість виявляється часто;
- бал «+1» – якість недостатньо виражена, виявляється рідко;
- бал «0» – якість не виявляється;
- бал «-3» – якість виражена яскраво, виявляється активно, є типовою;
- бал «-2» – якість виявляється часто і виражена більш помітно;
- бал «-1» – якість недостатньо виражена, виявляється рідко.

Підрахуйте суму балів, яку отримали позитивні якості і суму балів, що отримали негативні якості. Більша сума є свідченням домінування сформованості (несформованості) професійно значущих якостей.

2. За пропонованою діагностувальною методикою проаналізувати особистісні комунікативні якості.

Діагностувальна методика Комунікативні якості

Відповідайте «так», якщо погоджуєтесь з твердженням, або «ні» – якщо не погоджуєтесь.

1. Мені важко наслідувати інших.
2. Я, мабуть, зміг би за нагоди «зваляти дурня», щоб привернути увагу навколишніх.
3. З мене вийшов би непоганий актор.
4. Іншим здається, що я переживаю глибше, аніж насправді.
5. У компанії я рідко перебуваю в центрі уваги.
6. У різних ситуаціях, зокрема, під час спілкування з різними людьми часто поведжуся по-різному.
7. Я можу відстоювати тільки те, в чому переконаний.
8. Задля того, щоб досягти успіхів у справах та у відносинах, намагаюсь поводитися відповідно до сподівань.
9. Я можу бути товариським з опонентами.
10. Я завжди такий, яким є насправді.

Нарахуйте по одному балу за відповідь «ні» на 1-е, 5-е, 7-е питання та за відповідь «так» на інші. Підрахуйте суму.

Інтерпретація результатів.

0—3 бали. У спілкуванні дещо прямолінійні, не завжди стримують емоційні пориви.

4—6 бали. Емоційні виявлення досить стримані, вмiєте слухати співрозмовника.

7—10 балів. Гнучка реакція на зміни ситуації спілкування, вмiєте передбачати враження, що справляєте на навколишніх.

3. На основі галузевої компоненти та компоненти ВНЗ державного стандарту вищої освіти (ОПП та ОКХ напряму підготовки) скласти професіограму викладача інформатики ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Методичні вказівки

Ефективність засвоєння теоретичного матеріалу залежить від усвідомлення особливостей інженерно-педагогічної діяльності, які виявляються передовсім у меті – здійсненні професійної підготовки. Відповідно, педагог професійного навчання повинен, оволодіти інженерною спеціальністю відповідно до профілю підготовки і вимог стандартів вищої освіти та професією на рівні бакалавра. Формування професійних знань, умінь і навичок вимагає від інженера-педагога психолого-педагогічної підготовки.

Особистісне сприйняття теми потребує розуміння того, що реалізація функцій інженерно-педагогічної діяльності (навчальна, виховна, розвивальна) неможлива без засвоєння знань структурних компонентів педагогічної діяльності.

Працюючи з матеріалом теми, треба брати до уваги, що на ефективність діяльності суттєво впливають особистісні характеристики інженера-педагога: професійно-педагогічна спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, професійно-важливі особистісні якості інженера-педагога.

Виконуючи практичне завдання 1 варто усвідомити, що задля здійснення об'єктивної класифікації якостей педагога, що забезпечують ефективність професійної діяльності, необхідно:

- ознайомитися зі пропонованими якостями, усвідомивши сутність;
- визначити значущість конкретної якості у професійно-педагогічній діяльності;
- вписати кожен якість у відповідну графу таблиці;
- визначити рівень сформованості кожної якості у відповідності до запропонованих критеріїв.

Критерії рівня сформованості якостей:

– високий рівень – розумієте зміст і значення певної якості та виявляєте її зазвичай у діяльності;

– середній рівень – розумієте зміст і значення якості, але в практичній діяльності виявляєте її ситуативно;

– низький рівень – розумієте зміст і значення якості, але виявляєте її в діяльності рідко.

У відповідній графі таблиці (Рівні сформованості якостей: високий, середній, низький) поставте позначку «+». Підрахуйте кількість якостей, віднесених до кожного рівня.

Проаналізуйте отриманні результати і занотуйте (тезисно).

Під час підготовки відповіді за наявними результатами треба визначитися з метою, врахувати особливості аудиторії, обставини, продумати процес кодування інформації та канали її передачі. Особливу увагу варто звернути на засоби забезпечення зворотного зв'язку.

Практичне завдання 3 розпочати з опанування методичними аспектами складання професіограми, поданої нижче.

Професіограма – це детальний опис професії, в якому відображаються відомості, подані схематично.

Схема професіограми (картки професії)

Назва професії	Спеціальність, ступінь кваліфікації, розряд	Характер і особливості професії	Знаряддя праці	ЗУН, необхідні для практичної діяльності

Зворотня сторона картки

Вимоги професії до особистості фахівця	Цінність професії для суспільства	Які виробництва потребують фахівців напряму підготовки	Де можна отримати дану професію

ПРОФЕСІОГРАМА ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

Базові відомості:

Напрямок підготовки: інженерна педагогіка.

Спеціальність: професійне навчання.

Здібності, що домінують: аналітичні, творчі.

Базові знання: інформатика, педагогіка, психологія.

Переваги професії: можливість безперервної наукової діяльності, творчий підхід.

Обмеження професії: висока емоційна напруженість.

Галузі застосування професійних знань: викладацька діяльність в освітніх установах; підприємства й організації різного профілю.

Історія професії:

Розвиток техніки, виробничої діяльності, наукомістких технологій висуває високі вимоги до кваліфікованої праці, що різняться змістовністю і багатоплановістю, відповідальністю, акцентуацією на психофізіологічних можливостях особистості.

Особливу актуальність посідає діяльність таких фахівців, які володіють не лише технічними знаннями і розумінням психічних особливостей їх засвоєння, але і вміннями пробуджувати інтерес, робити ці знання і вміння базою якісної професійної підготовки до отримання продукції, яка може витримувати конкуренцію на світовому ринку праці.

Основні види діяльності:

У сфері навчання:

розроблення та корегування навчальної програми з предмета і виробничого навчання;

розроблення календарно-тематичного плану і поурочного плану уроку;
розроблення методичних рекомендацій щодо викладання і вивчення навчального предмета (у тому числі й самостійного);
проведення занять, лабораторних і лабораторно-практичних робіт;
здійснення діагностування та контролю засвоєння професійних знань, умінь і навичок (розроблення і апробація засобів дидактичного діагностування і контролю);
підготовка і застосування у процесі навчання друкованих матеріалів, навчального обладнання, наочних посібників і ТЗН;
формування стійкої мотивації теоретичного і виробничого навчання, а також оволодіння професією загалом;
навчання прийомам навчання (запам'ятовування матеріалу, систематизація та узагальнення набутих знань, умінь і навичок.

У сфері виховання:

проведення профорієнтації на навчання;
планування виховної роботи та відображення її результатів;
формування та реалізація змісту виховання;
здійснення виховної роботи з окремими учнями і всієї навчальної групи у навчальному процесі;
здійснення виховної роботи з навчальною групою в позаурочний час;
здійснення індивідуальної виховної роботи;
здійснення виховної роботи у гуртожитку;
здійснення роботи з батьками учнів;
перевиховання і профілактика девіантної поведінки учнів;
формування і розвиток професійно важливих якостей особистості майбутнього фахівця;
формування і розвиток соціально значущих якостей особистості як майбутнього громадянина; організація вивчення правил і норм поведінки у професійному середовищі та суспільстві.

Професійно-важливі здібності:

Психомоторика – високий або посередній психічний темп, високий рівень емоційної мобільності, середній або високий рівень психомоторних актів, помірна екстраверсія або амбаверсія, низький рівень тривожності.

Сенсорно-перцептивна сфера – для викладачів специфічні вимоги відсутні, а для майстрів п/о визначається професією, за якою здійснюється підготовка.

Пам'ять – високі показники довготривалої та короткочасної, логічної та образної, довільної та мимовільної, слухової та зорової пам'яті.

Увага – високий рівень концентрації і розподілу уваги.

Мислення – наочно-дієве, логічне, образне, практичне і абстрактне мислення, гнучкість мислення. Здатність аналізувати, а також синтезувати факти і явища. Здатність до дедуктивного та індуктивного мислення.

Інтелект – високий рівень вербального і невербального інтелекту. Просторова уява. Розвинений теоретичний інтелект у викладачів. Розвинений практичний інтелект у майстрів п/о.

Емоційно-вольова сфера – високий самоконтроль, наполегливість, висока самовимогливість, емоційна стійкість, обов'язковість, відповідальність,

прагнення до лідерства.

Значущі риси особистості:

Моральні: повага і любов до людей, справедливість, чесність і порядність, відповідальність, тактовність і делікатність, чуйність, душевна щедрість, почуття гумору, благородство, вихованість, дипломатичність, самостійність.

Комунікативні: спостережливість, здатність до встановлення контактів із будь-якими людьми, здатність слухати співрозмовника і враховувати його позицію, створювати сприятливий психологічний клімат, прогнозувати результати психологічного впливу на учнів, володіння мовою, мімікою, жестами.

Перспективи кар'єрного росту:

Інженер-педагог може спеціалізуватися у вузькому профілі психолого-педагогічної роботи: соціальний педагог, педагог інформаційних технологій.

Інженер-педагог може засвоювати суміжні спеціальності: психолог (у навчальному закладі), програміст, спеціаліст з діловодства.

Головна перспектива – наукова діяльність та можливість отримання різних наукових ступенів.

Шляхи отримання професії:

Здобуття спеціальності «Професійне навчання» за напрямом підготовки «Комп'ютерні технології» на факультеті інформаційних технологій ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Практичне заняття № 7

Тема: Кредитно-модульна система організації навчального процесу у ВНЗ III-IV рівнів акредитації

Опорні поняття: загальнодидактичні та специфічні принципи навчання; модульна технологія навчання; загальнопедагогічні функції методів навчання; кредитно-модульна система навчання; види і форми контролю, тестові завдання; рейтингова система оцінювання.

Питання для обговорення:

1. Характеристика загальнодидактичних (*науковості, системності й послідовності, доступності, міцності знань, умінь та навичок,*) і специфічних принципів навчання в умовах модульної технології (*модульності, індивідуалізації, диференціації, орієнтації на майбутню професію* тощо).

2. Інформаційно-рецептивний; пояснювально-ілюстративний; проблемного навчання; дослідницький методи у межах модульної технології навчання.

3. Загальнопедагогічні функції методів навчання: освітня, виховна, розвивальна, спонукальна (мотиваційна), організаційна.

4. Характеристика модульної технології в контексті модульної програми на основі навчальних модулів.

5. Кредитно-модульна система навчання (кредит (залікова одиниця) – зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмій і навчальної діяльності студента у процесі аудиторної та самостійної роботи.

6. Види і форми контролю (поточний, періодичний, підсумковий).

7. Технологія створення тестових завдань.

8. Рейтингова система оцінювання.

Практичне завдання: складання модульної програми за сукупності принципів (цільове призначення інформаційного матеріалу; поєднання комплексних інтегрованих і часткових дидактичних цілей; повнота навчального матеріалу в кожному модулі; відносна самостійність елементів модуля; реалізація зворотного зв'язку; оптимальна передача інформаційного й методичного матеріалу).

Питання для самоконтролю

1. Побудова навчального курсу за модульним принципом надає змогу ... (продовжити вислів, поєднавши з аспектом надання чіткої послідовності, логічності, системності).
2. Взаємозв'язок форм і видів контролю (загальне та конкретне).
3. Технологія створення тестових завдань: наявність певної структури чи її відсутність.
4. Якість знань студентів та взаємозумовленість із вміннями навчальної діяльності студента у процесі аудиторної та самостійної роботи.
5. Модульна технологія та модульної програми на основі навчальних модулів: аспекти взаємозв'язку.

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
2. Введение в специальность ; под ред. Л. И. Рувинского. – М. : Просвещение, 1988. – 208 с.
3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / Гура О. І. – К., 2005. – 224 с.
4. Дроздова І. П. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Дроздова І. П. – Харків, 2013. – 184 с.
5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні вказівки

Модульна технологія навчання – це одна із сучасних педагогічних технологій, що передбачає модульну (блочну) побудову навчального матеріалу та його засвоєння шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання навчальних модулів, мотивацію навчання на основі визначення цілей, значну самостійну навчально-пізнавальну діяльність студента та різноманітні форми діагностики рівня його знань та вмінь.

Модульна технологія навчання надає змогу творчого підходу до організації та управління навчальним процесом, реалізації мети та завдань професійної підготовки фахівців, передбачає чітке планування всіх видів діяльності студентів, структурування навчального матеріалу з виділенням окремих модулів і організацію навчальної роботи та контроль рівня знань, умінь та навичок з кожного модуля. Побудова навчального курсу за модульним принципом надає чіткої послідовності, логічності, системності. Модульна технологія може бути запроваджена в індивідуальному та дистанційному навчанні.

Виконуючи практичне завдання зі складання за сукупності принципів, виходити

зі специфіки поєднання пропонованих принципів реалізації модульної програми з певної дисципліни професійного циклу підготовки. Подати комплексно та презентаційно модульну програму, реалізуючи компоненти теоретичного напрямку (за умови вибірковості – обов'язкова аргументація здійсненого вибору).

Практичне заняття № 8

Тема: Моделювання педагогічного спілкування. Самостійна робота студентів як форма організації навчання

Опорні поняття: функції педагогічного спілкування; етапи професійно-педагогічного спілкування; стилі педагогічного спілкування; бібліографічний опис літератури.

Хід заняття:

Питання для обговорення:

1. Сутність педагогічного спілкування та його функції.
2. Особливості професійно-педагогічного спілкування.
3. Характеристика етапів професійно-педагогічного спілкування.
4. Порівняльна характеристика стилів педагогічного спілкування.
5. Раціональні прийоми самостійної роботи студента у процесі підготовки до аудиторних занять і виконанні індивідуальних завдань.
6. Методика роботи студента з навчальною та науковою літературою.

Практичне завдання: Визначення готовності до спілкування (діагностувальні методики та розв'язання виробничих ситуацій). Ознайомлення з каталогами, бібліографічним описом літератури, видами запису опрацьованої літератури у науковій бібліотеці університету.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізувати особливості педагогічного спілкування.
2. Скласти педагогічний діалог (за концепцією Е. Берна) із презентацією трьох позицій (батька, дорослого, дитини).
3. Дати характеристику стилям педагогічного спілкування з підтвердженням прикладами.
4. Змоделювати педагогічне професійно зумовлене спілкування. Проаналізувати етапи професійно-педагогічного спілкування.
5. У чому виявляються особливості самостійної роботи у виші?
6. Як форма організації навчання сприяє міцному засвоєнню знань, розвиває здатність до творчого осмислення навчального матеріалу, формує вміння свідомо застосовувати знання на практиці? (відповідь подати в контексті ефективного виконання завдань аудиторної і позааудиторної самостійної роботи, яке неможливе без розуміння її типів (*репродуктивна, реконструктивна, варіативна і творча самостійна робота*)).
7. Розкрийте методику конспектування лекції та підготовки до семінарських, лабораторних, практичних занять.
8. Якими вміннями необхідно володіти для здійснення позааудиторної самостійної роботи?
9. За якими критеріями можна перевірити рівень опрацювання літературних джерел?

10. Охарактеризуйте сутність бібліографічного опмсу опрацьованої літератури.

11. Яка роль самостійної роботи у професійному становленні майбутнього фахівця?

12. Подайте обґрунтування кожного етапу самостійної роботи (використайте матеріал інформаційної довідки).

Література

1. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.

2. Введение в специальность ; под ред. Л. И. Рувинского. – М. : Просвещение, 1988. – 208 с.

3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності / Гура О. І. – К., 2005. – 224 с.

4. Дроздова І. П. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Дроздова І. П. – Харків, 2013. – 184 с.

5. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2003. – 136 с.

Методичні рекомендації

Інформаційна довідка. Педагогічне спілкування є явищем поліфункціональним та забезпечує обмін інформацією (комунікативний аспект), пізнання особистості (перцептивний аспект), організацію взаємодії (інтерактивний аспект).

Для кращого опрацювання теми задля набуття не тільки теоретичних знань а й практичних навичок варто усвідомити сутність стилів педагогічного спілкування (демократичний, авторитарний, ліберальний) як усталеної системи способів та прийомів, які використовує педагог під час взаємодії з учнями та прослідкувати взаємозв'язок між ставленням педагога до учнів і стилем його спілкування.

Ефективність організації взаємодії педагога з учнями залежить від знань етапів спілкування та умінь їх реалізації у педагогічній діяльності.

Виконання практичних завдань допоможе формуванню умінь організації оптимального спілкування.

Педагогічний діалог потребує контакту – особливого стану єднання педагога і учнів, який характеризується взаєморозумінням, співпереживанням, готовністю до взаємодії. Досягнення контакту потребує доцільної рольової позиції педагога, як усвідомленої стійкої сукупності його ставлень до учнів. За концепцією психолога Е. Берна наявні три позиції:

- позиція–батько – повчає, спрямовує, оцінює, засуджує, «все знає», «все розуміє», за все відповідає, схильний до надмірної опіки, всю відповідальність завжди бере на себе;

- позиція–дорослий – тверезо міркує, ретельно зважує, аналізує, коректний, стриманий, не піддається настрою, розподіляє відповідальність між усіма учасниками;

- позиція–дитина – нестримана, емоційна, творча, нелогічна, імпульсивна, простодушна, залежна, не бажає брати на себе відповідальність.

Для діалогу потрібна позиція педагога – дорослий: «Я хочу порадитися з вами», «Поміркуємо: як діяти». Позицію дитини педагог може посідати задля виявлення учнем самостійності, ініціативи, сміливості. Позицію батька можна залучати, коли учень посідає позицію дитини.

Комунікативні наміри майбутнього фахівця

Інструкція: проставити ранг окреслених комунікативних намірів майбутніх фахівців (від 1 до 4: 1 – низький, 2 – середній, 3 – достатній, 4 – високий).

№ з/п	Комунікативні наміри	Ранг
1	<i>Інформування:</i> повідомлення, міркування, згода, заперечення, уточнення, підтримання бесіди (діалогу)	
2	<i>Оцінювання:</i> схвалення / несхвалення, критика, сумнів	
3	<i>Регулювання:</i> переконання, доведення, пропозиція, спонукання, порада, застереження, побажання	
4	<i>Установлення контакту:</i> виявлення симпатії, порівняння, проведення аналогій	

У межах опанування теми необхідно виходити з сутності поняття «самостійна робота», зосередити увагу на тому, що самостійна робота може бути аудиторною й позааудиторною.

Інформаційна довідка

Самостійна робота студентів – це одна з організаційних форм навчання, яка регламентується робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи визначається в робочій програмі кожної дисципліни з орієнтацією на вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця.

Навчальний матеріал, передбачений для самостійного опрацювання та опанований студентом, підлягає підсумковому контролю нарівні з матеріалом, який опрацьовується під час навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів двоєдина: *формування самостійності як риси особистості й засвоєння знань, умінь, навичок*. Це дає змогу сформулювати основні функції самостійної роботи.

Засвоєння систематизованих знань із дисципліни визначають *пізнавальну*

функцію самостійної роботи студентів. Не менш важливою є функція формування вмінь і навичок, самостійного їх оновлення й творчого застосування (самоосвітня функція).

Працюючи самостійно, студент змушений повсякчас передбачати й оцінювати як можливий результат, так і виконання завдання (прогностична функція), а також за потреби вчасно коригувати свою діяльність (коригувальна функція).

Окрім практичного спрямування, самостійна робота має виховне значення (виховна функція). Дає змогу наблизити навчальну діяльність до майбутньої професії через систему типових завдань зі спеціальності та конкретної дисципліни, тобто реалізувати ранню професіоналізацію навчання.

Грунтуючись на рівнях засвоєння творчого досвіду (упізнавання, відтворення, застосування, творчість), можна виокремити чотири рівні змістовної самостійності: 1) виконавча самостійність; 2) самостійність у типових ситуаціях; 3) самостійність у нетипових ситуаціях; 4) творча самостійність. ЗАВДАННЯ. Подайте обґрунтування кожного етапу зокрема.

Таблиця 3

Етапність самостійної роботи

Етапи самостійної роботи	Складники ефективності самостійної діяльності
I етап (підготовчий)	нормування, планування, організація
II етап (теоретичний)	навчально-методичне забезпечення
III етап (навчально-практичний)	аудиторна та позааудиторна самостійна робота студентів
IV етап (контрольний)	контроль, самоконтроль, самоперевірка
V етап (корекційний)	корекція навчального процесу (викладачем), самокорекція

Для ефективного виконання самостійної роботи студентів від навчального закладу варто забезпечити:

- планування, організацію та контроль;
- створення необхідних умов (бібліотека, читальна зала, лабораторії, комп'ютерні класи тощо);
- проведення консультацій із самостійної роботи;
- виконання норм бюджету часу студента;
- навчально-методичне забезпечення;
- розробленням завдань і контроль за їх виконанням;
- складання графіків самостійної роботи;
- розміщення стендів з інформацією про зміст завдань, контроль тощо.

Особливу увагу необхідно звернути на позааудиторну самостійну роботу, яка спрямована на підготовку до аудиторних форм організації навчання, написання рефератів, доповідей, статей, курсових, дипломних робіт, що потребує

сформованих умінь працювати з літературними джерелами.

Опрацювання літературних джерел потребує вмінь здійснювати записи у вигляді розгорнутого плану, тез, реферату, конспекту, доповіді тощо.

Виконання практичного завдання спрямовано на формування уміння здійснювати бібліографічний опис джерела з використанням норм держстандарту.

Практичне завдання.

Виправити помилки в оформленні бібліографії у відповідності до ДСТУ 7.1-2009 «Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» (Режим доступу: http://www.ukrbook.net/DSTU_pabl.htm).

Правки вносяться у роздрукованому примірнику.

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. – Уклад. Я. Б. Тимошенко. – К.: Либідь, 1991. – 256 с.

2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.

3. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : [підручник] / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.

4. Зубков М. Г. Сучасний український правопис : Комплексний довідник. – 10-те вид., випр. й допов. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 320 с.

5. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ [та ін.]; за ред. С. О. Карамана. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 560 с.

6. Савенкова Л. О. Комунікативні процеси у навчанні / Л. О. Савенкова : [навч. посіб.]. – К. : КДЕУ, 1996. – 120 с.

7. Семенюк О. А. Основи теорії мовної комунікації: [підруч.] / О. А. Семенюк, В. Ю. Паращук. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 240 с.

8. Словник труднощів української мови / Гринчишин Д. Г., Капелюшний А. О., Пазяк О. М. та ін., за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Рад. школа, 1989. – 336 с.

9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

10. Ягупов В. В. Педагогіка : [навч. посіб.] / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

11. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. / О. В. Яшенкова. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 312 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки до практичних занять із дисципліни «Теоретико-правові основи освіти та вступ до спеціальності» для студентів першого курсу напряму підготовки 6.010104 «Професійна освіта (за профілем)» денної та заочної форм навчання.

Укладач: Хоцькіна Світлана Миколаївна

Реєстраційний № _____

Підписано до друку _____ 2015 р.

Формат A 5

Обсяг 26 стор.

Тираж 25 примірн.

Видавничий центр ДВНЗ «КНУ»,
м. Кривий Ріг,
вул. XXII Партз'їзду, 11